

בכל מושבותיכם ביום השבת", מה תלמוד לומר? והלא כבר נאמר "לא תעשה כל מלאכה". אלא הבערה ללאו יצאת. שאין בה חטאת וסקילה כשאר מלאכות שבת, אלא איסור לאו גרידא.

רב זביד מתני להא שמעתא הכי: אמר רמי קנד-א בר חמא: המחמר אחר בהמה בשבת, בשוגג אינו חייב חטאת. אבל במזיד חייב סקילה, ככל מלאכות שבת.

מתני רבא: והתניא: המחלל את השבת בדבר שחייבין על שגגתו חטאת, חייבין על זדונו סקילה.

משמע, הא דבר שאין חייבין על שגגתו חטאת, אין חייבין על זדונו סקילה. אם כן, "מחמר" דאין בשגגתו חטאת, אף הוא לא יתחייב על זדונו סקילה. וקשיא לרמי בר חמא.

ומשנינן: לאו דיוקא הוא. כי מי קתני להדיא "הא אין חייבין על שגגתו חטאת, אין חייבין על זדונו סקילה"?

ודלמא הכי קאמר: כל דבר שחייבין על שגגתו חטאת, לעולם חייבין על זדונו סקילה. אבל אכתי מצינו לומר דיש דבר שאף שאין חייבין על שגגתו חטאת, בכל

מה עבודה זרה אין חייבין על שגגתה חטאת, עד דעביד האדם מעשה בגופיה, כדכתיב "לעושה בשגגה", הכי נמי בכל חייבי חטאות, אינו חייב עד דעביד מעשה בגופיה. (14) אבל מחמר דעביד מעשה על ידי בהמתו, אינו חייב חטאת.

ועוד, הא תנן: המחלל את השבת בדבר שחייבין על שגגתו חטאת ועל זדונו כרת, אם חלל בעדים והתראה חייב סקילה. ומדקתני "בדבר שחייבין על שגגתו חטאת", מכלל, דאיכא מידי דחילול שבת דאין חייבין על שגגתו חטאת, ולא על זדונו סקילה. ומאי ניהו? — לאו ד"מחמר".

אבל לרמי בר חמא דאמר שאף מחמר הוא בחטאת וסקילה, קשיא. הא לא אשכחן איסור דאורייתא בשבת שלא יהיה בו חטאת וסקילה.

ורחינן: הא דמשמע דאיכא מידי שבשבת שאין בו חטאת וסקילה, לא אמחמר קאי, אלא אתחומין, ואלויבא דרבי עקיבא היא, דאית ליה דאיסור יציאה חוץ לתחום שבת, מדאורייתא היא. אבל אין בו חטאת וסקילה, אלא איסור לאו בעלמא.

אי נמי: אאיסור הבערה בשבת קאי. ואלויבא דרבי יוסי דאמר: הא דכתיב "לא תבערו אש

14. ומכאן משמע דלא כהשאגת אריה [סימן עג], שכתב דלכל התורה כולה חשיב מחמר כמלאכת אדם גמורה [והוא דומיא דזורה ורוח מסייעתו]. אלא שבשבת הקילה התורה בו ופטרותו מקרבן וסקילה. ודמי להבערה, למאן דאמר "הבערה ללאו יצאת". אפיקי ים חלק ב סימן ד ענף ב.

אחרים. ר"ן עבודה זרה טו א. וכן עולה מדברי הרמב"ן [הובא בהערה 6] בתירוצו הא'. אבל הגהות האשרי בשם האור זרוע, והתוספות רי"ד בעבודה זרה [שם] כתבו, דאינו נוהג אלא בבהמתו שלו. וטעמא, משום דכתיב בקרא "אתה ובהמתך". תוספות יום טוב פרק ד דפסחים משנה ג.

זאת חייבין על זדונו סקילה. ומאי ניהו? — מחמר. ויש מהן שאין בזדונו כרת, וכגון תחומין לרבי עקיבא, והבערה לרבי יוסי.

רבא, אחוה דרב מרי בר רחל, הוה מתני לה להא שמעתתא, משמיה דרבי יוחנן, לפטור מחמר לגמרי.

[ובספרים שלפנינו גריס: ואמרי לה: רבא, אבוה דרב מרי בר רחל היה.]

וקאמר: ללישנא בתרא, דאמר דאבוה דרב מרי בר רחל הוא, קשיא מהא דאיתא ביבמות דרב[א] אכשריה לרב מרי בר רחל, ומנייה בפורסיה דבבל [מנינהו להיות שוטר בבבל]⁽¹⁾. ואף שהיה אביו גר, וקיימא לן "כל משימות שאתה משים לא יהיו אלא מקרב אחיך", כיון דאמו מישראל "מקרב אחיך" קרינן ביה. אלמא, אביו גר היה. ואיך אמרת דבנו של רבא היה.

ומשנינן: דלמא תרי מרי בר רחל הוו.

ורש"י ותוספות לא גרסו לה[.].

דאמר רבי יוחנן: המחמר אחר בהמתו בשבת, פטור מכלום. בשוגג לא מחייב חטאת, משום דהוקשה כל התורה כולה לעבודה זרה. מה התם בעינן דעביד מעשה בגופיה, הכי נמי בכל חייבי חטאות. ומחמר לא עביד מעשה בגופיה, אלא על ידי בהמתו⁽²⁾.

ובמזיד נמי לא מחייב סקילה. דהא תנן: המחלל את השבת בדבר שהיבין על שגגתו חטאת, חייבים על זדונו סקילה. משמע, הא דבר שאין חייבין על שגגתו חטאת, אין חייבין על זדונו סקילה. וכיון דליתא חטאת במחמר, אף סקילה ליתא ביה.

ובמלקות דלאו, נמי לא מחייב ככל לאוין שבתורה. משום דהוה ליה לאו דמחמר, לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין. ואף שבמחמר עצמו ליכא מיתת בית דין, מכל מקום לאו ד"לא תעשה כל מלאכה", דמיניה ילפינן מחמר, בא להזהיר אף על שאר מלאכות שבת, שהן במיתה⁽³⁾.

השתחואה. וכן דיבור חשיב מעשה. כמו שמצינו בכלאים, דהנהיגה בקול חייב. ואם כן, אף מחמר שמנהיג את הבהמה בקול, נמי ליחשב מעשה. שו"ת רבי עקיבא איגר, חלק ג סימן טז.

3. עוד כתבו תוספות [בדרך הב'], דסתם "מלאכה" דכתיב בשבת, היינו במיתה. כדכתיב "כל העושה בו מלאכה יומת". הלכך עיקר קרא "דלא תעשה מלאכה", למלאכה שאית בה חיוב מיתה אתא. לפיכך, אין לוקין עליו. אבל בעלמא, היכא דכולל הלאו גם חיוב מיתה וגם אזהרת לאו, לוקין עליו.

ולדברי המגיד משנה בדעת הרמב"ם [יעוין בהערה 4], חשיב מחמר כניתן לאזהרת מיתה

1. וקשה, הרי רב מרי בנו של איסור גיורא הוה. ואיך יתכן שאיסור חי זמן רב כל כך מימי רב עד ימי רבא? שהרי בימי רב, היה כבר רב מרי בנו גדול בתורה ונתמנה על ידו. ועדיין היה איסור חי בימי רבא [כדאיתא בכבא בתרא קמט א, דאיסור גיורא הוה ליה תריסר אלפי זוזי בי רבא]. והרי ביום שנולד רבא מת רב יהודה שהיה תלמידו של רב.

לכך נראה כגירסת ר"ח, דרב אשי אכשריה לרב מרי בת רחל.

2. וצריך עיון, הא שיטת רבי יוחנן בסנהדרין, [נד א] דלרבי עקיבא לא בעינן בעבודה זרה מעשה כלל. ואף לחכמים סגי במעשה זוטא כמו

בשבת, מתיר החבלים, והשקין נופלין מאליהן.

אמר רב הונא: היתה בהמתו טעונה בשבת כלי זכוכית – כשרוצה לפרוק אותם מעליה, הרי הוא מביא כרים וכסתות ומניח תחתיה, ומתיר את החבלים, והשקין שבהם הכלים נופלים מאליהם על הכרים והכסתות. ועושה כן כדי שלא יפלו הכלים על הארץ ויישברו. אבל לא יטול את הכלים מעל גב הבהמה בידיו⁽¹⁾.

ומקשינן: והאנן תנן: נוטל בידיו את הכלים הניטלין בשבת. ואף כלי זכוכית ניטלים בשבת, ואמאי אסר רב הונא ליטלם בידים?

ומשנינן: כי קאמר רב הונא דאינו נוטלן, בקרני דאומנא [כלי אומן שמקוץ בהם דם]

וכל לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין, אין לוקין עליו. דעיקר אזהרתו באה לחייב מיתה, ולא מלקות⁽⁴⁾.

קנד-ב ואפילו למאן דאמר "לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין לוקין עליו", המחמר אינו לוקה. משום דאינו לאו גמור. דאי להזהיר על מלאכת מחמר בלאו גמור אתא, ליכתוב רחמנא "לא תעשה כל מלאכה ובהמתך". "אתה" ובהמתך למה לי? אלא לומר לך, הוא ניהו דמייחייב בלאו, שלא לעשות מלאכה. אבל בעושה על ידי בהמתו לא מייחייב בלאו גמור ללקות עליו.

שנינו במתניתין: הגיע לחצר החיצונה, נוטל את הכלים הניטלין בשבת. ושאינן ניטלין

דביום טוב כהאי גוונא לוקה משום חרישה. וכדתנן "יש חורש תלם אחד וחייב עליו משום חמישה לאוין". ולא משום מחמר הוא. אלא חשיב כעביד בידים במה שכובש את הבהמה תחת ידו. ואין הבהמה אלא ככלי ביד האדם. ולא דמחמר נאמר היכא שהבהמה הולכת מעצמה, אלא שיש לה התעוררות מעט מן המחמר.

אבל המגיד משנה שם פירש אף בדעת הרמב"ם, דאיכא לאו במחמר. ולא בא אלא לפרש אמאי חשיב כלאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין. דלא סבירא ליה כפירוש רש"י בזה. אלא מאחר ובחורש יחד עם בהמתו חייב מיתה [דאף בזה אית ליה כהרמב"ן], אף בשאר מלאכות שעושה עם בהמתו אינו לוקה.

1. ומהכא שמעינן, דלית הלכתא כרבי יצחק דאמר: אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל. שהרי התירו ליטול את הכרים לצורך הכלים המוקצין. רי"ף.

דוקא משום שמצינו מיתה אף במעשה המשותף לאדם ובהמה, וכגון בחרישה.

4. וכתב הרמב"ם בפרק כ הלכה א: אסור להוציא משא על הבהמה בשבת. שנאמר "למען ינוח שורך וחמורך". ואם הוציא על הבהמה, אף על פי שהוא מצווה על שביתה, אינו לוקה. לפי שאיסורו בא מכלל עשה.

ובהלכה ב' כתב: והלא לאו מפורש בתורה, שנאמר "לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך ובהמתך". שלא יחורש בה וכיוצא בחרישה. ונמצא לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין, ואין לוקין עליו.

והבין הרמב"ן [כאן ובהשגותיו על ספר המצוות] בדעתו, דאין איסור מיוחד במחמר. אלא אסור מדין שביתה בהמתו, שאינה אלא איסור עשה. והא דילפינן איסור לאו מ"אתה ובהמתך", אינו אלא כשחורש עם בהמתו.

והקשה עליו, הא חורש בבהמתו חייב משום מלאכת עצמו. וחייב חטאת וסקילה. דהא מצינו